

2. Minu õigused eeluurimise ajal

Mis on eeluurimise eesmärk?

Eeluurimise eesmärk on reageerida, kui isik on esitanud kaebuse kuriteo kohta või kui politsei kahtlustab kriminaalõiguse rikkumist, ning teha kindlaks õigusrikkuja või -rikkujad. Tavaliselt on nii, et isik annab juhtumist teada ning politsei reageerib, algatades eeluurimise eesmärgiga teha kindlaks, kas kriminaalõigust on tegelikult rikutud ning kui see on nii, siis uurib politsei asja edasi.

Kes toimetab eeluurimist?

Peaaegu alati kuulub kuriteo uurimise läbiviimise õigus [lirimaa politseiteenistusele](#) (*An Garda Síochána*). Riigiprokuratuuri õigusnõustajad (riigiprokuratuuri direktori alluvuses) – isikud, kes esitavad lirimaa riigi nimel enamiku süüdistustest – võivad anda politseile õigusalaseid suuniseid, kuidas eeluurimist kõige paremini läbi viia.

Millised on eeluurimise etapid?

Eeluurimise esimeses etapis esitab isik kaebuse või avastab politseinik (*garda*) oletatava kuriteo toimepanemise. Politsei (*Gardaí*) teeb kindlaks, kas teavitatud juhtumi näol on tegemist kuriteoga ning kui see on nii, asub politsei õigusrikkumist uurima.

Selles etapis otsustab politsei, kas oletatav õigusrikkumine on raske või mitte. Raske õigusrikkumine tähendab mis tahes õigusrikkumist, mille eest on teoreetiliselt võimalik määrata vähemalt viieaastane vangistus. Kui õigusrikkumine kuulub sellesse kategooriasse, võib politsei selle uurimisel kasutada oma õigust teid vahistada ja politseijaoskonnas kinni pidada ning selle kinnipidamise jooksul teid üle kuulata. Õigust vahistada, kinni pidada ja üle kuulata käsitletakse sellel teabelehel edaspidi.

Kui õigusrikkumine ei ole raske, on politsei õigused piiratumad. Tavaliselt on politseil õigus uurida oletatavat kuritegu, kuid tal puudub õigus teid vahistada ja ülekuulamiseks kinni pidada. Politsei tohib teid vahistada ainult süüdistuse esitamiseks seoses oletatava õigusrikkumisega. Kui teid ei vahistata kergema õigusrikkumise eest, siis tavaliselt palutakse teil ilmuda kohtusse kohtumenetluse alustamiseks.

Eeluurimise kolmandas etapis kogutakse teavet, mida võidakse hiljem kohtumenetluse käigus kasutada tõenditena. Teavet võib koguda väga erineval viisil ning politsei õigused sellise teabe kogumisel sõltuvad oletatava kuriteo laadist. Õigus teid vahistada ja üle kuulata annab politseile ka piiratud õiguse koguda teilt kohtumeditiinilisi tõendeid ja muul kujul esinevaid võimalikke tõendeid, mida sellel teabelehel ka käsitletakse.

Selle üle, kas esitada teile süüdistus ja milles teid süüdistada, otsustab politsei ise või teeb politsei seda [riigiprokuratuuri](#) suuniste alusel. Otsuse menetleda raskeid või kergemat laadi õigusrikkumisi langetab sageli politsei. Kui kuritegu on ebatavaline või ilmselgelt rasket laadi või selline, mille puhul on menetlemisel vaja riigiprokuratuuri abi, siis palub politsei tavaliselt riigiprokuratuurilt suuniseid.

Minu õigused uurimise ajal

Täpsema teabe saamiseks teie õiguste kohta uurimise erinevate etappide ajal klikkige allolevatel linkidel.

- [Minu õigused vahistamise korral \(1\)](#)
- [Ülekuulamine ja politseiuurimine \(2\)](#)
- [Läbiotsimised \(3\)](#)

- [Esimene kohtuistung \(4\)](#)
- [Ettevalmistused kriminaalasja arutamiseks kohtus \(5\)](#)

Minu õigused vahistamise korral? (1)

Kui õigusrikkumine on raske, on politseil õigus [teid vahistada ja ülekuulamise eesmärgil kinni pidada](#). See tähendab, et politsei võtab teid vahi alla ning teil ei ole seadusliku vahi all viibimise aja jooksul õigust lahkuda.

Kas politseil peab olema kohtumäärus minu vahistamiseks?

Ei. Politseil ei pea tingimata olema kohtumäärust teie vahistamiseks, kui teid kahtlustatakse uuritava õigusrikkumise toimepanemises.

Kus võib politsei mind vahistada?

Politsei võib teid vahistada teie kodus või avalikus kohas. Teie vahistamiseks peab politseil olema vaid põhjendatud kahtlus, et te olete õigusrikkumise toime pannud.

Kas mulle tuleb öelda minu vahistamise põhjus?

Jah. Politsei peab teile ütlema teie vahistamise põhjuse.

Kas politsei võib minu vahistamisel kasutada jõudu?

Jah. Politsei võib kasutada teie vahistamiseks mõistlikku jõudu.

Kui teid on vahistatud...

Teid viiakse politseijaoskonda ülekuulamiseks või süüdistuse esitamiseks. Politseijaoskonnas viibides on teie õigused seadusega kaitstud ning teie õiguste tagamise eest vastutab politseijaoskonnas vastutav ametnik. See, kui kaua võib teid politseijaoskonnas hoida, sõltub õigusnormidest, mille alusel politsei teid kinni pidas. Täiendava teabe saamiseks oma õiguste kohta pöörduge [lirimaa kodanikuõiguste nõukogu poole](#).

Ülekuulamine ja politseiuurimine (2)

Kas mind teavitatakse minu õigustest?

Jah. Kui teid peetakse kinni nende õigusnormide alusel, teavitatakse teid õigustest, mis teil on vahi all hoidmise ajal. Seda tehakse kirjalikult ning kui te ei mõista inglise keelt, tuleb see teatis tõlkida teile arusaadavasse keelde.

Kas ma võin teavitada oma riigi saatkonda?

Jah. Kui te ei ole lirimaa kodanik, on teil õigus nõuda, et teie saatkonda või konsulaati teavitataks teie vahistamisest.

Ma olen pärit teisest riigist. Kas ma pean olema eeluurimise ajal lirimaal?

Mitte tingimata. Kui teile ei esitata pärast vahi all hoidmise lõppu süüdistust, võite vabalt lahkuda ja reisida. Kui liri riik soovib esitada teile süüdistuse hiljem, siis te võite selleks vabatahtlikult naasta või vaidlustada väljaandmise oma koduriigis. Kui teile esitatakse kinnipidamise lõpus süüdistus, tuleb teid viia pädeva kohtu ette. Seejärel otsustab kohtunik teile kaitsjoni määramise üle.

Kas mul võimaldatakse rääkida õigusnõustajaga?

Jah. Teil on õigus rääkida advokaadiga teiste isikute juuresolekuta. Kui te ei tea ühtegi advokaati, siis aitab vastutav ametnik teil leida advokaadi politseijaoskonnas olevast nimekirjast. (Vt ka [teabelehte nr 2](#)).

Millal ma saan rääkida advokaadiga?

Kui te soovite rääkida advokaadiga, ei tohiks teid üle kuulata enne teie advokaadi saabumist ning tema saabumisel

tuleks teil viivitamata lubada temaga kohtuda.

Kas minu advokaat võib viibida minu ülekuulamisel?

Ei. Kuid teil on õigus paluda ülekuulamise ajal täiendavat õigusalast nõu, kui teil tekivad küsimused, milles te nõu vajate.

Mis saab siis, kui ma ei saa endale advokaati lubada?

[teabelehte nr 1](#)

Kui kaua võib mind kinnipidamise ajal üle kuulata ja kuidas seda tehakse?

Korraga võib teid üle kuulata kuni 4 tundi. See peab toimuma õiglasel viisil. Ülekuulamine tuleb videosalvestada, välja arvatud juhul, kui see ei ole võimalik. Teil on õigus saada selle videosalvestise koopia üksnes juhul, kui teile esitatakse süüdistus ja kohus teeb määruse selle andmiseks teie õigusnõustajale. Ülekuulamise juures peab alati olema kaks politseinikku.

Kas ma pean küsimustele vastama?

Ei. Te võite **vaikida** kogu ülekuulamise jooksul, kuid te peaksite teadma, et kui te seda teete, võidakse seda teatavatel tingimustel kasutada tõendina teie vastu hilisema kohtumenetluse käigus. Kui te keeldute vastamast teatavatele küsimustele, võidakse seda keeldumist kasutada koos muude tõenditega teie vastu teie süü tõestamiseks.

Kui minult küsitakse teavet, siis kas ma peaksin seda andma?

Teil on kohustus esitada oma isikuandmed, et politsei saaks tuvastada teie isiku. Enne mis tahes täiendava teabe andmist peaksite konsulteerima õigusnõustajaga. Kui teid on vahistatud ülekuulamise eesmärgil, siis kahtlustatakse teid raskes kuriteos ning mis tahes teie poolt antavat teavet võib hilisema kohtumenetluse käigus kasutada tõendina teie vastu.

Mis juhtub, kui ma ütlen midagi, mis kahjustab minu kriminaalasja?

Teil on õigus mitte teha ennast süüstavaid avaldusi. Kui teie vastused kahjustavad teie kriminaalasja, teavitab õigusnõustaja teid selle tagajärgedest. Tavaliselt on tagajärjeks see, et teie poolt öeldu muutub tõendiks teie vastu.

Kas ma pean andma sõrmejälgi ja lubama end pildistada?

Jah. Kui teid on seadusest tulenevate volituste alusel kinni peetud, võidakse teilt sunniviisiliselt võtta teie sõrmejäljed ja nõuda, et laseksite ennast pildistada. Nii sõrmejälgede võtmise kui ka pildistamise takistamine on kuritegu.

Kas politsei võib minu sõrmejälgi igavesti alles hoida?

Jah. Kuid te võite või teie õigusnõustaja võib saata politseile kirja ning paluda, et kogutud materjalid hävitataks, kui teile ei esitata süüdistust või kui teid mõisteti kohtus õigeks.

Kas ma pean andma DNA-proovi või muid kehavedelike proove?

Kui teid peetakse kinni seadusest tulenevate volituste alusel, peab politseil olema vanemametniku luba, et võtta teilt selliseid isiklikke proove, nagu DNA-proov, sülje- ja küünteproov, teie küünthe all oleva materjali proov või suu limaskestast proov. Politseil ei ole õigust võtta teilt jalajälgi, proove suguorganite piirkonnast või kehaõõnsustest ilma loata, välja arvatud teie nõusolekul.

Kas minu kodu, äriruumid, auto või muu vara võidakse läbi otsida?

Jah. [Iirimaa põhiseaduses](#) ning [Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis](#) on sätestatud, et austada tuleb teie füüsilist puutumatust ja privaatsust, kuid need õigused on piiratud. Politsei võib läbi otsida teie kodu teie nõusolekul või ka teie nõusolekuta, kui on olemas läbiotsimismäärus või kui teie valdustesse sisenetakse

teie otsimiseks vahistamise eesmärgil. Täiendava teabe saamiseks läbiotsimiste kohta vt osa [Läbiotsimised \(3\)](#).

Kas ma võin esitada kaebuse minu õiguste rikkumise kohta?

Kui teie õigusi on rikutud, peaksite sellest teavitama oma õigusnõustajaid ning nad annavad teile nõu, kuidas ja millal selliseid rikkumisi vaidlustada.

Kes on vastutav ametnik?

Vastutav ametnik on politseinik, kes vastutab teie heaolu ja õiguste kaitsmise eest. Igas politseijaoskonnas peab kohal olema üks selline isik. Kui teil tekib mis tahes probleeme vahi all hoidmise ajal, peaksite paluma võimalust rääkida vastutava ametnikuga.

Kas ma võin rääkida oma perekonnaga?

Teil on õigus paluda oma sugulase teavitamist sellest, et teid peetakse kinni, kuid teile ei pea andma võimalust sugulastega rääkida.

Mis juhtub siis, kui ma ei tunne end hästi, ning millised on minu õigused seoses puhkuse ja toitlustamisega?

Teil on õigus saada arstiabi, kui te seda vajate, ning teil on õigus nõuetekohastele puhkeperioodidele ja toitlustamisele kinnipidamise jooksul.

Kas minu vahi all hoidmise aja üle peetakse arvestust?

Andmed teie politseis vahi all hoidmise aja kohta salvestatakse ning teil või teie advokaadil on õigus saada sellest dokumendist koopia.

Mis juhtub siis, kui ma ei räägi või ei mõista inglise keelt?

Teil on õigus tõlgile, kes osutab teile tõlketeenust. Teie peaksite või teie õigusnõustaja peaks nõudma, et teie vahelisi erakonsultatsioone tõlkiv tõlk ei oleks see sama isik, kes tõlgib teile küsimusi ja vastuseid politseis ülekuulamisel. Tõlk peaks olema kättesaadav, kui teie õigusnõustaja või politsei soovivad teiega suhelda.

Kui kaua võib mind kinni pidada?

Teie kinnipidamise kestus sõltub teie kinnipidamise aluseks olevatest õigusnormidest. Iirimaa õigusnormide kohaselt võib teid kinni pidada kuni 7 päeva.

Läbiotsimised (3)

Kas mulle peab ütlema, miks minu vara läbi otsitakse?

Te võite küsida ja teile tuleks öelda, miks ja milliste õigusnormide alusel läbiotsimine toimub. Kui teie vara otsitakse läbi, on teil õigus saada hiljem mis tahes läbiotsimismääruse koopia.

Kuidas võib politsei läbiotsimise teostada?

Politsei ei tohi läbiotsimisel teid alandada.

Kas politsei võib midagi endaga kaasa viia?

Jah. Politsei võib konfiskeerida mis tahes eseme, mille puhul on alust arvata, et seda saab kasutada tõendina. Samuti on politseil õigus viia kaasa mis tahes esemeid, mida ei ole küll läbiotsimismääruses nimetatud, kuid mis võivad olla tõendiks mõne muu kuriteo toimepanemise kohta.

Kas ma võin jääda oma valdustesse, kui politsei teostab läbiotsimist?

Jah. Teil ei ole lubatud mingil viisil takistada seaduslikku läbiotsimist, kuid te võite seda jälgida.

Kas minu isik võidakse läbi otsida?

Jah. Kui politseil on alust arvata, et te olete toime pannud kuriteo, võidakse teid läbi otsida teie loata.

Kas politsei peab mind kõigepealt vahistama?

Ei. Teid võidakse läbi otsida enne vahistamist.

Kas mind tuleb teavitada läbiotsimise põhjustest?

Jah. Politsei peab ütleva teile läbiotsimise põhjused ja volitused, millele teie läbiotsimisel tuginetakse.

Kas minu keha võidakse läbi otsida?

Jah. Teie keha tohib läbi otsida ainult siis, kui see on vajalik. See peaks aset leidma politseijaoskonna eraldatud alal ja teid mitteahistaval viisil. Võimaluse korral peaks sellise läbiotsimise teostama arst.

Kas mind otsib läbi samast soost isik?

Kui läbiotsimise käigus ei piirduta vaid rõivaste läbiotsimisega, peaks teid läbi otsima samast soost isik.

Esimene kohtuistung (4)

Kas mind hoitakse vahi all või vabastatakse?

Teid võidakse hoida vahi all, kui teid viiakse politseijaoskonnast kohtusse ja kohus keeldub teile kaitsjoni määramast.

Kas ma võin esitada taotluse kaitsjoni määramiseks?

Enamikul juhtudel on teil õigus [taotleda kaitsjoni määramist](#) esimesel kohtuistungil [piirkonnakohtus](#) (madalama astme kohus). Teatavatel tingimustel (näiteks mõrvasüüdistuse korral) peate te esitama taotluse kõrgemale kohtule ning peate seetõttu enne selle taotluse esitamist mõnda aega vahi all olema.

Teil on õigus kasutada õigusnõustaja abi ning sõltuvalt teie sissetulekust tasutakse selle esindamise eest tasuta õigusabi korras.

Kas mulle võib öelda, miks politsei on kaitsjoni määramise vastu?

Jah. Teid tuleb eelnevalt teavitada põhjustest, miks politsei on teile kaitsjoni määramise vastu. Teil on õigus kaitsjonile, kuid tegemist ei ole vääramatuga õigusega. Kaitsjoni määramisest võib keelduda, kui kohtunik arvab, et kaitsjoni määramisel ei pruugi te kohtuistungile ilmuda või te võite kaitsjoni vastu vabastamise ajal suhelda tunnistajatega või panna toime täiendavaid raskeid õigusrikkumisi.

Kas mulle võidakse määrata tingimuslik kaitsjon?

Jah. Teile võidakse kaitsjon määrata teatavatel tingimustel. Näiteks võidakse nõuda, et te loovutaksite oma passi, jääksite lirimaa territooriumile kohtuistungit oodates ning ilmuksite korrapäraselt politseijaoskonda, et kinnitada nende tingimuste järgimist. Samuti võib kohus nõuda raha deposti kandmist või näha ette pereliikme või sõbra lirimaal asuva pangakonto külmutamise eesmärgiga tagada, et te järgite kaitsjoni tingimusi.

Ettevalmistused kriminaalasja arutamiseks kohtus või kohtueelne menetlus enda süüditunnistamise korral (5)

Kas ma võin ennast enne kohtumenetlust süüdistuse kõigis või osades punktides süüdi tunnistada?

Jah. Teie asi edastatakse kohtusse ainult siis, kui te ei tunnista end süüdi. Kui te tunnistate end süüdi, siis kohtumenetlust ei toimu, kuid korraldatakse arutelu karistuse määramiseks.

Mis seal juhtub?

Kui te ei soovi kohtumenetlust, nõustute teile esitatud süüdistustega ühes või mitmes õigusrikkumises. Irimaal ei ole seaduses ette nähtud süü omaksvõtmisega seotud kokkulepete sõlmimist, kuid praktikas võib riigiprokuratuur nõustuda, et kui te võtate omaks mõningad süüdistused, siis ta loobub ülejäänutest. Kui te tunnistate end süüdi, määratakse teile karistus hiljem ning teid võidakse enne karistuse määramise arutelu hoida vahi all, kuid seda ei pea tegema.

Mis juhtub karistuse määramise arutelul?

Kui õigusrikkumise eest ei ole ette nähtud kohustuslikku vangistust (näiteks mõrva korral on ette nähtud eluaegne vangistus), on teil õigus karistuse määramise arutelule ning teie õigusesindajal on õigus pöörduda kohtu poole seoses teie osalusega kuriteos ja teie isikliku olukorraga.

Kas süüdistust saab enne asja kohtulikku arutamist muuta?

Jah. Riigiprokuratuur võib lisada süüdistusele täiendavaid punkte kuni kohtumenetluse kuupäevani ja sel kuupäeval. Samuti on riigiprokuratuuril õigus selle kuupäevani süüdistusest loobuda. Neil on õigus kuni kohtumenetluse kuupäevani ja sel kuupäeval esitada täiendavaid tõendeid. Riigiprokuratuur peab järgima õiglaseid menetlusi ega tohi varjata tema valduses olevaid tõendeid või avaldada materjale, mis on olulised teie ja teie õigusnõustajate jaoks.

Kas mind võib süüdistada kuriteos, milles on mulle teises liikmesriigis juba süüdistus esitatud?

Kui teile on esitatud süüdistus ja teie üle on mõistetud kohut ühes liikmesriigis, ei saa teid samas õigusrikkumises süüdistada teises liikmesriigis. Kuid kui teile on ühes liikmesriigis esitatud süüdistus, kuid see on tagasi võetud, võib teile esitada Irimaal süüdistuse selles õigusrikkumises.

Kas mulle antakse teavet minu vastu kogutud tõendite kohta?

Jah. Teile peab andma dokumendid (nn tõendite kogu), mis sisaldab teie vastu kogutud tõendeid. Lisaks tuleb teile avaldada materjalid, mis on kogutud eeluurimise käigus teie poolt väidetavalt toime pandud kuriteo kohta, kuid mida prokurör ei kavatse kasutada.

Kas ma saan teavet tunnistajate kohta, kes minu vastu tunnistavad?

Jah. Teil on õigus saada teatavat piiratud teavet nende tunnistajate kohta, kes teie vastu tunnistavad. Teil on õigus teada, kas karistusregistris sisaldub nende kohta mingeid andmeid. Teil on õigus küsida neilt kohtumenetluse jooksul teavet. Seda võib teha teie advokaat neid risküsitledes või võivad seda teha teie õigusnõustajad eraviisilise uurimise kaudu.

Teil ei ole õigus saada kõiki tunnistaja isikuandmeid. Te ei tohi suhelda tunnistajaga viisil, mida võib käsitada katsena teda hirmutada, ega takistada õigusemõistmist. Sellise käitumise tulemusel võidakse teie kautsjon tühistada või esitada teile täiendavad ja eraldiseisvad süüdistused.

Millal mulle antakse minu nn [tõendite kogu](#)?

Kui teie üle mõistetakse kohut raskes kuriteos süüdistatuna, tuleks tõendite kogu anda teile 42 päeva jooksul alates süüdistuse esitamise kuupäevast. Kohtul on õigus pikendada seda ajavahemikku, mille jooksul peab riik teile need dokumendid andma.

Mis mulle antakse?

Teile antakse selline tõendite kogu, milles sisalduvatele dokumentidele süüdistaja teie vastu esitatud süüdistustes tugineb. Tõendite kogu ei sisalda kõiki süüdistaja poolt kasutatavaid materjale ning tal on õigus kuni kohtumenetluseni ja selle jooksul esitada täiendavaid tõendeid. Tõendid, millele süüdistaja saab teie süüdimõistmiseks tugineda, peavad enamasti olema esitatud kohtus vande all olevate tunnistajate poolt suuliselt.

Kuidas ma saan oma tõendite kogu?

Te saate oma tõendite kogu kohtus, kus selle annab teile üle politseinik. Täiendavad tõendid esitab teile tavaliselt teie õigusnõustaja oma kontoris või kohtus.

Kas soovitakse saada teavet karistusregistris minu kohta sisalduva teabe kohta?

Jah. Politseil on õigus otsida teie varasema käitumise kohta, et läbi viia uurimist ja langetada otsus selle kohta, kas süüdistuse esitamise korral võiks teile määrata kaitsjoni. Kui teid on mõistetud süüdi, võidakse osutada ka teie karistusregistri andmetele, et kohtunik võiks või kohtuniku võiksid määrata asjakohase karistuse. Kasutada võib ka andmeid välismaal süüdimõistmise kohta.

Kas on olemas teatavad piirangud, millal võib politsei viidata minu varasemale käitumisele?

Jah. Politsei võib viidata teie varasemale käitumisele teie kohtumenetluse jooksul, välja arvatud juhul, kui teie õigusnõustajad näitavad teie iseloomu ja käitumist risküsitluse ajal või kohtule esitatud tõendite abil.

Seonduvad lingid

[Täiendav teave läbiotsimise, kinnipidamise ja süüdistuse esitamisega seotud õiguste kohta](#)

[Täiendav teave politsei rolli kohta](https://www.garda.ie)

[Riigiprokuratuuri õigusnõustajad ja direktori kantselei](https://www.dppireland.ie)

[Täiendav teave õigusaktide kohta](#)

<https://www.irishstatutebook.ie>Kriminaalkohtu seadus (1984; isikute kohtlemine politseijaoskonnas), 1987. aasta eeskirjad

[Iirimaa kodanikuõiguste nõukogu](#)

 Viimati uuendatud: 08/08/2025

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.